

Çocukların medyadaki temsili sorunlu

Yrd. Doç. Dr. Metin Ersoy / Havadis Gazetesi

Çocuklar birçok toplumda olduğu gibi medyada da görmezden geliniyor. Buna ilaveten toplumlarda çocuklarla ilgili birçok sorun olmasına rağmen, medya bu sorunlara proaktif bir biçimde yaklaş(a)mıyor

Doğu Akdeniz Üniversitesi (DAÜ) İletişim Fakültesi'nde Dünya Çocuk Hakları Günü nedeniyle "çocuk" konusunu tartıştık. DAÜ Toplumsal Duyarlılık Merkezi ve Genesis Ajans'ın düzenlediği konferansa konuşmacı olarak Yrd. Doç. Dr. Metin Ersoy, Avukat Hande Güzoğlu ve Sosyal Hizmetler Uzmanı Barış Başel katıldı.

Çocuklar pek önemsenmiyor

DAÜ İletişim Fakültesi öğrencilerinin düzenledikleri konferansa konuşmacı olarak katılarak "Çocuk ve Medya" konusunu ele aldım. Bu yazımda hem kendi anlattıklarımı hem de diğer konuşmacıların bu anlamlı günde bizlere aktardıklarını aklımda kaldığı kadar buraya taşımak istiyorum. Konu çocuk olunca, medyanın toplum içinde birçok grubu dışladığı gibi çocukları da dışladığı tespiti ile başlamak gerekiyor. Ne yazık ki ülkemizde ve daha birçok ülkede çocuklarımız sadece özel günlerde haberlere "özne" olabiliyor. Veya olumsuz olaylarda (taciz, tecavüz, şiddet vb.) medya tarafından gereksiz ve abartılı bir biçimde ele alınıyor. Bunun dışında çocukların hakları medya tarafından pek önemsenmiyor.

Çocuk odaklı habercilik

Bu konuda Türkiye'de faaliyet gösteren Bağımsız İletişim Ağı'nın hak haberciliği konusunda yayımladığı kitaplar bizlere yol gösterici olabilir. "Çocuk Odaklı Habercilik" kitabında Sevda Alankuş (2007) hak haberciliğinden ne anlaşıldığını şu ifadelerle özetliyor: "gazetecinin/habercinin yola çıkarken uğramak zorunda olduğu ilk durak üç anlamıyla da hak haberciliği olmalı. Yani; hak ihlallerini görmezden gelmeyen, 'ötekileri' haber yapmak için mutlaka bir hak ihlalinin konusu/faili olmalarını beklemeyen, herhangi bir haberi yaparken hak ihlaline yol açmayan bir habercilik."

Hak ihlalleri yaşıyor

Alankuş'un (2007) bahsetmiş olduğu söz konusu üç durak çocuk odaklı habercilik açısından gazetecilere önemli mesajlar vermektedir. Doğu kültüründe sıkça karşılaştığımız bir sorunu, medya da görmeye alışmış durumdayız. Çocuklar birçok toplumda olduğu gibi medyada da görmezden geliniyor. Buna ilaveten toplumlarda çocuklarla ilgili birçok sorun olmasına rağmen, medya bu sorunlara proaktif bir biçimde yaklaş(a)mıyor. Böylece çocuklar da diğer ötekileştirilen gruplar gibi medyadaki temsilleri sorunlu oluyor. Medya, haklarını savunmasını beklediğimiz çocuklar için ne yazık ki daha fazla hak ihlali yapan bir iletişim aracı olarak karşımıza çıkıyor.

Ajitasyon odaklı habercilik

Bir mülteci çocuğun habere konu olması veya savaştan ve zulümden kaçan bir çocuğun haberlerdeki temsiline baktığımızda; ortada ajitasyon söylemlerinden başka bir yapı göremiyoruz. Oysa medyanın durumlar o hale gelmeden önce harekete geçmesi ve kamuoyunu bilgilendirmesi bekleniyor. Sonrasında

yapılan yayınların faydası yok anlamı çıkarılmasın. Elbette vardır ve yapılması gerekiyor. Ancak haber dilindeki söz konusu ajitasyon odaklı kelimeler bizleri yeni hak ihlalleriyle karşı karşıya bırakıyor.

Öğretici bir süreç

Bu noktadan hareketle konferansta konuşulanlarla devam edebiliriz. Konferansta ilk konuşmayı yapan kişi olarak “çocuk ve medya” konusunu ele alırken, temel olarak iki noktadan hareket ettim. Birinci nokta; çocukların medyadaki temsili, ikinci nokta ise; çocukların medya içeriklerinden etkilenmesi oldu. Yukarıda çocukların medyadaki temsiline değinmiştim. Çocukların medya içeriklerinden etkilenmesi ise ayrı bir çalışma alanı olarak karşımıza çıkıyor. Zira çocuklar medyadan gelen mesajları yorumlamakta yetişkinler kadar bilgi donanımına sahip değiller. O bakımdan çocukları medyanın açık etkisine bırakmamamız gerekiyor. İzledikleri programları, oynadıkları dijital oyunları ve interneti kullanma şekilleri aileler tarafından takip edilmeli ve gerekli destek verilmeli. Buradaki destek, çocukların söz konusu platformları kullanırken karşılaşacakları sorunlara karşı bir “danışmanlık” rolüdür. Yani yasakçı bir zihniyetten çok, öğretici bir süreçten bahsediliyor.

Çocuk mahkemesi yok

Konferansta ikinci konuşmayı Avukat Hande Güzoğlu yaptı. Bir hukukçu gözüyle “çocuk” konusuna değinen Güzoğlu, Çocuk Hakları Sözleşmesi’nden bahsetti. Çocuk haklarının Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin (KKTC) iç hukukunda yer aldığını dile getiren Güzoğlu, çocuk suçluların yargılanması için çocuk mahkemesinin olmadığına vurgu yaptı. Çocuklarla ilgili davaların kaza mahkemelerinde görüldüğünü kaydeden Güzoğlu, oturumların kapalı yapılması gerektiğini belirtti. Sözlerinin sonunda KKTC’deki ıslah evi sorununu da dile getiren Hande Güzoğlu, çocuk suçluların yetişkin mahkûmlarla birlikte kalmasının sakıncalı olduğunu söyleyerek, bu durumun çocukların psikolojik ve sosyal gelişimlerini engellediğini söyledi.

Çocuklar kıyaslanıyor

Sosyal Hizmetler Uzmanı Barış Başel ise konuşmasında çocuk istismarından bahsederek, çocukların duygusal, fiziksel, sosyal ve zihinsel gelişme alanları olduğunu söyleyerek, bu gelişmelerin yerine gelmediği durumlarda istismarların ortaya çıktığını vurguladı. İhmalin pasif, istismarın ise aktif bir davranış biçimi olduğunu da söyleyen Başel, KKTC’de yaşanan vakalardan örnekler verdi. Çocukların 12 yaşından itibaren duygusal gelişimlerinin başladığını belirten Başel, ailelerin çocukları farklı bireyler olarak yetiştirmek yerine, sürekli çevresindeki diğer çocuklarla kıyasladığını söyledi. Barış Başel ayrıca, çocuk yetiştirilirken anne ve babanın eşit sorumluluk alması gerektiğini kaydetti.

Uygulamaya geçmeliyiz

Çocuk hakları konusunda medyanın, hukukçuların ve toplumun üzerinde ciddi sorumluluklar bulunuyor. Gelişmekte olan bir ülke olarak daha yapmamız gereken birçok işin olduğu bir gerçek. Sürekli olarak toplumun eğitim düzeyi hakkında övünüyoruz, ancak geldiğimiz noktada söz konusu eğitim düzeyimizi teoriden çıkararak pratiğe dökmemiz gerekiyor.